

Handläggare
Aida Hammami
Telefon: 08-50825182

Till
Socialnämnden
2023-06-13

Remiss av En uppväxt fri från våld – En nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn (SOU 2022:70), KS 2023/470

Svar på remiss från kommunstyrelsen, Dnr SOF 2023/183

Förvaltningens förslag till beslut

Socialnämnden godkänner tjänsteutlåtandet som svar på En uppväxt fri från våld- En nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har till socialnämnden remitterat remissen En uppväxt fri från våld- En nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn (SOU 2022:70) för besvarande.

Remissvaret ska vara kommunstyrelsen till handa senast 7 augusti 2023.

En grundläggande rättighet enligt lagen (2018:1 197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter är att alla barn ska skyddas från våld, och den rättigheten bär alla barn. Det är samhällets skyldighet att se till att alla barn får sina grundläggande rättigheter tillgodosedda; *En uppväxt fri från våld*.

Sverige har som ambition att vara ett föregångsland i arbete att förebygga och bekämpa våld mot barn. Arbetet för att säkerställa det och varje barns rättigheter sker genom olika instanser och olika delar utav samhället. Trots detta är det många barn som utsätts för våld och samhället brister i att tillgodose barns rätt till skydd och stöd, rehabilitering och återanpassning i samhället, vilket många gånger orsakar allvarliga och långvariga konsekvenser för det drabbade barnet. Våld utgör således ett utbrett samhällsproblem som hotar barns rätt till hälsa, liv och utveckling.

En uppväxt fri från våld- en nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn omfattar alla olika typer av våld mot barn, oavsett var eller av vem. Strategin föreslår en övergripande målsättning, fem långsiktiga mål med ett flertal särskilt angelägna insatsområden inringade. Strategin anger en riktning för arbetet under en tioårsperiods samt förslag till organisation för

genomförande, kunskapsutveckling och uppföljning. Sammantaget är strategin en kraftfull förstärkning av arbetet mot våld mot barn.

Strategins övergripande mål är att varje barn ska ha en uppväxt fri från våld. I FN:s konvention om barnets rättigheter, Barnkonventionen, framgår det tydligt att Sverige ska vidta alla lämpliga lagstiftningsåtgärder, administrativa, sociala, och utbildningsmässiga åtgärder för att skydda barn mot alla former av våld.

På lång sikt kommer det sannolikt kunna bli kostnadsreducerande för kommunerna då ett strukturerat, effektivt och kunskapsbaserat arbetssätt kan förväntas bidra till att färre barn utsätts för våld och därför inte vara i behov av kommunens insatser i lika hög utsträckning. Men på kort sikt kommer förslaget att innebära höga och omfattande krav på kommunerna både vad gäller kostnader och tid, vilket inte beaktats tillräckligt i utredningen. Det här kan påverka exempelvis omsättningen av medarbetare inom socialtjänsten.

Förvaltningen föreslår att socialnämnden godkänner tjänsteutlåtandet som svar på kommunstyrelsens remiss av *En uppväxt fri från våld- En nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn*.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har till socialnämnden remitterat remissen *En uppväxt fri från våld- En nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn* (SOU 2022:70) för besvarande.

Remissvaret ska vara kommunstyrelsen till handa senast 7 augusti 2023.

Remissinstanser i Stockholms stad är Stadsledningskontoret, Utbildningsnämnden, Skarpnäck stadsdelsnämnd, Spånga-Tensta stadsdelsnämnd, Södermalm stadsdelsnämnd och Förskolenämnden.

Ärendet

Regeringen beslutade den 29 april 2021 att ge uppdrag åt en särskild utredare att lämna förslag på en samlad nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn, inklusive hedersrelaterat våld och förtryck. Syftet med en nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn är att skapa en sammanhållen struktur för arbetet och stärka förutsättningarna för en kvalitetshöjning och samordning av det nationella, regionala och lokala arbetet för att det övergripande målet om en uppväxt fri från våld för alla barn ska uppnås.

Strategin innefattar fem långsiktiga mål:

1. Våld mot barn ska förebyggas

2. Barns våldsutsatthet ska upptäckas
3. Barn ska få det skydd och stöd samt den behandling de har rätt till
4. Barns rättigheter i brottmål ska tillgodoses
5. Kunskaps- och metodutveckling ska stärkas

Utredningen föreslår att Folkhälsomyndigheten får ett stödjande, samordnande och uppföljande nationellt uppdrag.

Länsstyrelsen föreslås få ett uppdrag att stödja det regionala och lokala arbetet genom att ta fram och genomföra regionala sektorsövergripande strategier och handlingsplaner. Länsstyrelsen förväntas också bistå med, införande av effektiva metoder arbetsätt och kunskapsstöd i regionala och lokala verksamheter.

Utredningen föreslår också en ny lag, lagen med vissa bestämmelser om kommuners ansvar för att förebygga och bekämpa våld mot barn. Syftet med föreslagen lag är att förtydliga hur kommunerna ska arbeta mot våld mot barn genom kommunövergripande kartläggning, analys och planering. Lagen ska säkerställa att kommunerna utifrån ett kunskapsbaserat underlag kontinuerligt tar ställning till behovet av åtgärder för att säkerställa varje barns rätt till bland annat skydd från våld samt stöd. Kommunerna föreslås få ett lagstadgat ansvar för att minst var tredje år ta fram en lägesbild som ger en uppdaterad bild av situationen samt behovet utav ytterligare åtgärder som kommunen behöver vidta för att effektivt arbeta mot att nå strategins fem långsiktiga mål.

De fem långsiktiga målen anger inriktningen på arbetet och tydliggör vad som behöver uppnås. Målen är ämnade för att vägleda och systematisera arbetet mot att förebygga och bekämpa våld mot barn.

Jämställdhetsanalys

Den nationella strategin föra att förebygga och bekämpa våld mot barn och de förslag som lämnas är utformade för att omfatta alla barn och alla former av våld som barn kan utsättas för, oavsett i vilken situation våldet utövas i och/eller av vem. Alla barn inkluderas i strategin, oavsett kön eller könsidentitet, ålder, funktionshinder, ursprung, boendeort eller socioekonomiska förhållanden.

Utredningens förslag till en nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn förväntas öka tryggheten och leda till mer likvärdiga förutsättningar mellan flickor och pojkar i det offentliga rummet, och sedermera för kvinnor och män. Ett stärkt förebyggande arbete mot våld mot barn, och ett stärkt stöd och skydd syftar till minskad förekomst av våld, och bidrar till att flickor och pojkars lika förutsättningar senare i livet ökar. Det

förväntas också ha positiva effekter på jämställdheten, för nästkommande generationer och för att bekämpa mäns våld mot kvinnor.

Barnrättsperspektiv

Barn ska betraktas som kompetenta aktörer med både rätt till delaktighet och inflytande. Genomgående i strategin och i dess utformning har barns delaktighet och inflytande en betydande och viktig roll. Strategin lämnar stort utrymme för att låta deras röster bli hörda i samtliga delar nationellt, regionalt och lokalt.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts vid socialförvaltningens avdelning för stadsövergripande sociala frågor. Förvaltningsgruppen har behandlat ärendet 7 juni 2023. Rådet för funktionshinderfrågor har haft möjlighet att behandla ärendet 8 juni 2023.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Våld mot barn ska förebyggas

Förvaltningen delar utredningens bedömning att främjande och våldsförebyggande arbete ska vara prioriterat i socialtjänstens ordinarie verksamhet, och inte bedrivs i projektform eller i mån av tid och resurser. Att systematiskt arbeta med attityder, normer och värderingar för att fler ska få den kunskapen som behövs för att förebygga och bekämpa våld mot barn är av central betydelse. Likaså är förståelsen viktig för att barns livsvillkor och uppväxtmiljö spelar roll för risken att utsättas för eller uppleva våld. Det kan handla om faktorer kopplade till exempelvis ekonomi, boende, hälsa, beroende, och skolresultat. Ökad kunskap hos yrkesverksamma som på något sätt kommer i kontakt med barn, unga och deras familjer, främjar också arbetet för att tidigt kunna upptäcka och förebygga våld. Utredningen lyfter fram det nationella hälsoprogram för barn som föreslagits i betänkandet *Börja med barnen! Sammanhållen god och nära vård för barn och unga (SOU2021:34)* som syftar till att uppnå en sammanhållen, regelbunden och jämlik hälsouppföljning för alla barn under 20 år. Förvaltningen håller med om att ett sådant program kan vara en viktig del i samhällets arbete med att främja hälsa och tidigt upptäcka och förebygga ohälsa hos barn, inklusive fysiskt och psykiskt våld.

Föräldrastöd både i vardagen, digitalt, målgrupps- samt tillgänglighetsanpassat för föräldrar i behov av stöd utefter egen problematik eller egen våldsutsatthet behöver stärkas och utvecklas. En tydligare formulering om behovet av föräldrastödsinsatser riktat mot våldutsatta föräldrar välkomnas samt stärkta insatser till barn och vuxna med förhöjd risk att utöva våld, för att motverka och förebygga fortsatt våld.

Strategins fem långsiktiga mål kommer att innebära ett tydligare uppdrag, kompetensutveckling och ett kunskapsbaserat arbete. Detta förväntas i sin tur bidra till att kunna reducera hög personalomsättning som exempelvis socialtjänsten ofta står inför samt att kompetenta medarbetare väljer att sluta inom socialtjänsten. Det skulle möjliggöra för socialtjänsten att kunna vara mer hållbar och lättillgänglig inom alla verksamhetsområden, och på så sätt främja det förebyggande arbetet.

Barns våldsutsatthet ska upptäckas

Att genom digitalisering och förenklade kontaktvägar utöka informationsmöjligheterna och tillgängliggöra socialtjänsten för barn och deras föräldrar efterfrågas som en del i det förebyggande och upptäckande arbetet. Ökad närvaro i det offentliga rummet och på digitala plattformar stärker också det tillitsskapande arbetet socialtjänsten idag står inför.

Förvaltningen delar utredningens förslag kring vikten av att fråga strukturerat om våld och använda standardiserade bedömningsinstrument. För att kunna vara den trygga vuxna som barnen efterfrågar, behöver medarbetarnas förutsättningar för att kunna fånga upp barnen säkerställas. Det är också av vikt att öka barns delaktighet i och med upptäckt, många barn vet bäst själva hur insatserna bör anpassas efter deras individuella behov, för att på sikt ge bästa effekt.

Förvaltningen tillstyrker utredningens förslag om breda nationella informationsinsatser om vad våld är, våldets mekanismer och konsekvenser, samt risk- och skyddsfaktorer. Det kan bidra till ökad insikt och förståelse för vad våld är, skapa bättre förutsättningar för att kunna identifiera våld och motverka våld.

Barn ska få det skydd och stöd samt den behandling de har rätt till

Att tillgängliggöra socialtjänsten för barn och deras föräldrar är en ständigt pågående utveckling som kan ta stöd i strategin, då det är av betydelse för hur väl socialtjänsten kan tillämpa barns rätt till skydd och stöd. För att alla barn ska ha lika möjlighet att ta del av samhällets insatser behöver informationen anpassas, och även andra åtgärder vidtas för att säkerställa lika tillgänglighet, oavsett individuella förutsättningar och levnadsomständigheter.

Även tillgängligheten till barn och ungdomspsykiatri är av central betydelse. Barn som utsatts för våld och är i behov av psykiatrisk behandling behöver erbjudas detta inom rimlig tid. Vid behov behöver den psykiatriska behandlingen också samordnas med socialtjänstens och eventuellt skolans insatser, med en gemensam målbild.

Stärka barns delaktighet är inte bara en förutsättning för att kunna bedöma vad som är bäst för barnet och för att kunna bedöma adekvata insatser utan också för att det ska ha någon effekt för barnet att återhämta sig. Att stärka lagstiftningen: *Lag (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU)* så att socialtjänsten inte bara bör utan ska försäkra sig om att barnet har fått tillräckligt med information samt förstått informationen blir därför avgörande.

En utredning välkomnas för hur socialtjänsten kan följa upp och utvärdera insatserna som tillämpats utifrån barnens egna upplevelser, samt effekten av insatsen. Det finns ingen motsättning i att kvalitetssäkra och kunskapshöja socialtjänstens arbete för att säkerställa framgångsrika metoder och insatser med helhetssyn och samordning för barn som blivit utsatta för våld.

Barns rättigheter i brottmål ska tillgodoses

Förvaltningen instämmer i att barn som utsätts för våld ska få sina rättigheter tillgodosedda genom hela brottmålsprocessen, både under och efter. Att möta barn med omtanke för att de ska våga berätta, samt ta deras berättelser på allvar är genomgående i strategin. Att de får stöd att klara sig genom brottmålsprocessen och samtidigt få känna sig trygga, måste vara allas mål.

Förvaltningen instämmer i det utredningen beskriver, att krisstöd enligt modellen *Efter barnförhöret* inte alltid erbjuds det brottsutsatta barnet eller att delar av krisstödet uteblir, med anledning av resursbrist, detta behöver stärkas upp.

Utredningen anger att det kräver en hel del av vuxenvärlden, av yrkesverksamma samt av samhällets instanser för att utforma en rättsprocess anpassad för barn. Förvaltningen instämmer i detta och vill särskilt framhålla att rättssystemet inte kan ställa samma krav på barn som på vuxna när det gäller att till exempel kunna förklara vad som hänt. Barn behöver få anpassad information, ges goda förutsättningar att komma till tals och få sina åsikter beaktade samt tilldelas målsägandebiträde. Barn som brottsoffer ska behandlas på ett hänsynsfullt och anpassat sätt och barnet har rätt till skydd, stöd och behandling som hen är i behov av. Vidare ska återanpassningen och rehabiliteringen vara i en miljö som främjar barnets bästa, självrespekt och värdighet.

Utredningen föreslår att det ska krävas särskild barnkompetens för yrkesverksamma som möter barn i sitt dagliga arbete. Detta för att exempelvis minimera risker för skuldbeläggning, retraumatisering och att barns röster inte blir hörda. Förvaltningen delar utredningens bedömning i detta.

Utredningens förslag att i lag tydliggöra ansvaret för samverkan i brottmålsprocessen, skulle bidra till en ökad och gemensam förståelse för vad som behövs för att barns rättigheter ska tillgodoses i ett tvärprofessionellt samarbete. Förvaltningen instämmer i att det också skulle bidra till en ökad nationell likställighet för barnen och att komplettera och förtydliga socialtjänstlagens femte kapitel med socialtjänstens ansvar för att ge stöd och hjälp till barn som varit utsatta för brott. Att få ett gott bemötande och tidigt stöd är betydelsefullt för den brottsutsattas möjligheter till att kunna gå vidare, precis som att få information om vad som finns att tillgå hos olika myndigheter för brottsoffer och deras närstående. Att få sätta ord på en känsla eller reaktion kan vara en vägvisare för hur stödet ska anpassas och fortlöpa.

Kunskaps- och metodutveckling ska stärkas

Att förstå och vara medveten om effekten av samhällets insatser och framförallt socialtjänstens insatser är enligt förvaltningen en förutsättning för att kunna möta målet om en uppväxt fri från våld för alla barn. Att kunna följa upp och utvärdera blir därmed också avgörande för att kunna möta behovet, som barn utsatta för våld har över tid.

Att utse en myndighet med ett övergripande ansvar för att genomföra nationella prevalensundersökningar på regelbunden basis kan bidra med att stärka kontinuitet samt förutsättningarna för att kunskapen om våldsförebyggande arbete tas tillvara på och genomförs på ett ändamålsenligt sätt.

Att motverka våld mot barn kräver tillvägagångssätt utifrån ett helhetsperspektiv där hänsyn tas till samspelet mellan individen och samhället. Insatser i syfte att motverka våld behöver enligt förvaltningen därför utformas med beaktandet av livsvillkor, levnadsförhållanden och levnadsvanor.

För att kunna följa upp området våld mot barn förslår utredningen bland annat en enhetlig terminologi för våld mot barn, i syfte att öka förutsättningarna för jämförbara uppföljningar såväl lokalt som nationellt. Förvaltningen instämmer i utredningens förslag då barn utsatta för våld på så vis kommer att kunna följas upp på ett bättre sätt än idag, och riktade insatser utformas utifrån lokala förutsättningar och behov. Likaså välkomnas förslaget om ett utpekad ansvar för att samla och sprida kunskap, metoder och arbetssätt för yrkesverksamma, där vägledning, praktisk implementering samt verktyg för upprätthållande och uppföljning får ta plats. Att ta i beaktan är socialtjänstens befintliga systemstöd, och att de kan komma att behöva uppdateras och anpassas, vilket kommer medföra stora kostnader för kommunerna samt de juridiska aspekterna i att mäta och hantera integritetskänslig data.

Sammantagen bedömning

Att tydliggöra ansvar, prioriteringar och struktur för hur våld mot barn ska förebyggas och bekämpas utifrån ett nationellt, regionalt och lokalt perspektiv kan endast ses som positivt för att förhindra att barn utsatta för våld hamnar mellan myndigheternas olika uppdrag, och inte får det skydd och stöd de har rätt till. Det ställer höga krav på samverkan som sträcker sig utanför myndighetens ordinarie uppdrag, och på att samhället enas om tillvägagångssätt för hur barn ska få rätt stöd, behandling och återanpassning i samhället.

Strategin förväntas också bidra till att på sikt minska de sociala hälsoskillnaderna våld mot barn skapar, då riskfaktorerna för andra negativa hälsoutfall och den ökade riskexponeringen våldet medför är omfattande. Förvaltningen instämmer i utredningens bedömning att det kan leda till en förbättrad folkhälsa att förebygga och bekämpa våld mot barn.

Att strukturerat medvetandegöra arbetet med att förebygga och bekämpa våld mot barn, så som föreslås i utredningen, kan leda till en ökning av antalet anmälningar till socialtjänsten enligt 14 kap. 1 § socialtjänstlagen, samtidigt som antalet barn som får sina rättigheter till skydd mot våld tillgodosedda förväntas öka både inom socialtjänsten och inom rättsväsendet. Det finns också enligt forskning en tydlig skiljelinje mellan effekterna av våld inom relation och våld oberoende relation. Så vad som ska vila inom ramen för behov av socialtjänstens ansvar behöver tydliggöras ytterligare, liksom förslag på hur strategin kan tillämpas lokalt utifrån redan befintliga strukturer, utan att riskera fresta de strukturer som redan idag är ansträngda.

Socialstyrelsen i egenskap av Sveriges kunskapsmyndighet för vård och omsorg utgör ett viktigt stöd till socialtjänsten i frågor om våld mot barn. Att länsstyrelserna uppdras att samordna regeringsuppdrag till regional och lokal nivå förefaller logiskt och det är positivt att man avser finansiera detta med motsvarande en tjänst till per länsstyrelse. Ur ett utifrånperspektiv ses det dock försvårande att samma underlag från kommunens socialtjänst ska rapporteras via Länsstyrelsen till olika myndigheter i och med att Folkhälsomyndigheten svarar för datainsamling kring barn utsatta för våld medan jämställdhetsmyndigheten svarar för Mäns våld mot kvinnor. Även om den föreslagna strategin tydligt har ambitionen att verka för samordning, samverkan och struktur mellan myndigheter/aktörer är det i slutändan beroende av de mellanmännsliga faktorerna, oavsett resurser som tillsätts (både monetärt och kompetensmässigt).

ny organisation och nya arbetssätt för att säkerställa ett kunskapsbaserat underlag och kontinuerligt ta ställning till behovet av åtgärder för att säkerställa varje barns rätt till skydd och stöd. På lång sikt kommer det sannolikt kunna bli kostnadsreducerande för kommunerna då ett strukturerat, effektivt och kunskapsbaserat arbetssätt kan förväntas bidra till att färre barn utsätts för våld och därför inte vara i behov av kommunens insatser i lika hög utsträckning. Men på kort sikt kommer förslaget att innebära höga och omfattande krav på kommunerna både vad gäller kostnader och tid, vilket inte beaktats tillräckligt i utredningen. Det här kan påverka exempelvis omsättningen av medarbetare inom socialtjänsten.

Samordning lyfts som ett stort behov utifrån strategins mål. Detta är en erfarenhet som kan delas och bekräftas som en utmaning från den nationella strategin för mäns våld mot kvinnor där representanter från kommun och regioner lyfter behovet av stöd med konkreta implementeringsstrategier. Myndigheternas uppdrag genererar en stor produktion av kunskaps- och metodmaterial och spridningsmaterial, men att en stor utmaning är bristen på tid för kärnuppdraget och tid för att bryta ner och göra lokala anpassningar som kan införlivas i det dagliga arbetet till förmån för de som behöver socialtjänstens insatser, samt chefer och medarbetare som arbetar närmast målgrupperna.

Förvaltningen föreslår att socialnämnden godkänner tjänsteutlåtandet som svar på kommunstyrelsens remiss av *En uppväxt fri från våld- En nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn.*

Veronica Wolgast Carstorp
Socialdirektör
Socialförvaltningen

Lina Blombergsson
Avdelningschef
Socialförvaltningen

Bilagor

1. En uppväxt fri från våld – En nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn (SOU 2022:70) Volym 1
2. En uppväxt fri från våld – En nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn (SOU 2022:70) Volym 2

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Veronica Wolgast Carstorp, Socialdirektör	2023-06-01
Lina Blombergsson, Avdelningschef	2023-06-01